

MO!

Warkplan 2023

INHOLDSOPGAVE

Woord veurof	4
1. Over het Huus van de Taol	5
2. Programma van Eisen	7
3. Organisatie	9
4. Drents as underdiel van Nedersaksisch	10
• Convenant	10
• Samenwarking	11
5. Taolpromotie	12
• Promotiegerichte informatieverstrekking	12
• Informatiedienstverlening	14
6. Organisatie van culturele activiteiten en evenementen	18
• Meertmaond-streektaolmaond	18
• Streektaolevenementen	18
• Quizen	19
• Jongern	19
• Ienakterfestival	20
• Tenielfonds	20
• Koester Drenthe	20
7. Vraaggestuurde ontwikkeling van streektaoeducatieve prejecten	21
• Cursussen veur groten	21
• Veurschoelse educatie	22
• Basisunderwies	22
• Veurtgezet underwies	24
• Middelbaar underwies	25
• Hoger beroepsunderwies	25

8. Verzörging van publicaties in de Drentse taol en over Drenthe	26
• Stimuleren um over en in het Drents te publiceren	26
• Oetbrengen van boeken	26
• Kwaliteitsbevörderung Drentse publicaties	27
• Bereik van neie doelgroepen bevorderen	28
• Bieden van leegdrempelig podium	28
• Verlienen van ondersteuning an schrievers	29
• Platform veur schrievers van literatuur	29
• Project Luusterboek.nl	29
9. Meziek	30
• Promotie	30
• Advies	30
• Bibliotheekfunctie	30
• Meziekwerkgroep	31
10. Underzuuk	31
11. Tot slot	32

WOORD VEUROF

As Huus van de Taol wiw de onschatbare weerde van de Drèentse cultuur- en gebrûkstaol, as underdiel van het Nedersaksisch, bewaken en anfietern.

Het Drèents is van en veur elkenien. En veur elkenien hef dat Drèents een aandere weerde. Maor het Drèents zörgt altied veur verbinding. Verbinding met familie, kammeraoden, verbinding met klanten, verbinding met patiënten, verbinding met toeristen, met de neie burenen of verbinding met aandere Nedersaksen.

In 2023 gaow ok weer op zuuk naor die verbinding.

Ankommend jaor gaow, net as aandere bedrieven en instellingen ok doen zult, kieken naor de miest optimale mix van fysieke en digitale activiteiten, zodaw een zo groot meugelijke groep mèensen met de taol in anraking kommen laot. Ok zuw weer de samenwerking met aandere Drèentse bedrieven en (overheids-) instellingen opzuken, umdaw weet dat het Drèents vaak een goeie verbindende factor weden kan.

Dat alles duurdur worden is in de ofgelopen tied, hef ok invloed op het wark van het Huus van de Taol. Zo hef de aal maor stijgende pepierpries invloed op de productie van tidschriften en boeken. En maakt de stegen inkoopprizen ok daw aandere keuzes maken moet in kedo-artikeln veur de winkel en de markten, want inkoopprizen bint mangs zo hoog worden, daw der gien betaalbare verkooppriizen meer van maken kunt. Al met al betiekent het daw deur alle stijgingen minder budget overholdt veur specifieke projecten.

Eind 2020 hadden wij oes strategische beleid veur 2021-2024 op de planning staon. In november 2022 kuw eindelijk met het 'klankbord van stakeholders' (daorbij kuj denken an mèensen uut bijveurbeeld het bedrievsleven, het underwies en de meziek) bij mekaar kommen, zodaw een goed beeld kriegen kunt van wat er in de samenleving leeft as het um de Drèentse taol giet. Naor anleiding hiervan zuw zörgen veur een goed strategisch plan waormet we nog beter ansluten kunt bij de behoefte die der bestiet, zodat een nóg grotere groep groots wordt en blef op oeze schiere taol. Het kan dus weden daw op basis van de bijienkomsten in november 2022 nog wat anpassingen doen zult in dit warkplan.

In dit warkplan laow zien dat het Huus van de Taol zuch onverminderd hard inzet um het gebroek van de Drèentse taol as cultuurtaol en as gebroekerstaol an te fietern.

Renate Snoeiijing
Directeur

Dit warkplan is opsteld under redactie van Renate Snoeiijing. Alle personeelsleden hebt heur inbreng had en die waar meugelk in heur eigen variant van het Drèents opschreven.

1. OVER HET HUUS VAN DE TAOL

Huus van de Taol is de streektaolorganisatie die zich inzet om het Drèents te promoten. Ok wiw geern verbinder wezen (én blieden) in samenwerkingen in Drenthe en in het Nedersaksisch taolgebiet as het giet um taol en kultuur.

In opdracht van de provinsie zet wij oes in om de Drèentse streektaol as toegevoegde weerde, taolschat en cultureel arfgoed een plek in de Drèentse samenleving te geven. Wij wilt geern dat het Drèents in de kommende jaoren een nog belangriekere plek kreg as dat e nou al hef.

Oes beleid en oeze werkzaamheden bint een ofgeleide van het Programma van Eisen dat de Provinsie opsteld hef. Dizze eisen bint op het nije provinciale kultuurbeleid baseerd, zoas dat in de kultuurnota *Cultuur om te delen* veur de jaoren 2021-2024 stiet.

In dat kultuurbeleid stiet het volgende: 'Terugkijkend naar de vorige beleidsperiode zijn wij positief over de bereikte resultaten. Daarom zetten wij ons kultuurbeleid in grote lijnen voort, waarbij is ingezet op het omzetten van tijdelijke naar structurele middelen. Daarbij brengen wij wel twee nieuwe accenten aan. Die 'nieuwe accenten' bint *een brede bereikbaarheid* en *samenwerking*.

As streektaolorganisatie biw hier slim wies met. De twee nije accenten die der legd wordt past goed bij waw veur ogen hebt met het Drèents.

Oeze werkzaamheden bint te verdielen in een vieftal warkvelden:

- Taolpremotie
- Schrieverij
- Meziek
- Underwies
- Wetenschap

Vanzölf ontwikkel wij activiteiten die de Drèentse samenleving in anraking brengt met oes slim weerdevolle cultureel arfgoed: de Drèentse taol. Niet allent passieve beleving van de taol, maor ok actief metandoen heurt daorbij.

Naost de culturele kaant is de taolige kaant slim belangriek. Nou het sentiment veur streektaolen goed is, biw ok drok doende um meertaoligheid in het underwies van de grond te kriegen. Streektaol in het underwies zorgt veur een grote riekdom veur kinder. Meer taolen leren betiekt een groot veurdiel veur het latere leven: makkelijker aandere taolen leren, een groter analytisch denkvermogen, rap kunnen schakeln tussen denkactiviteiten.

Met al oeze activiteiten wiw kinder, jongern, volwassenen en senioren (vanneis) kennismaken laoten met oeze prachtige streektaol.

In 2021 hew oeze missie en visie vanneis bekeken en op papier zet. Hierin stiet dudelk verwoord hoe wij oeze rol ziet:

2. PROGRAMMA VAN EISEN

Het programma van Eisen dat de provincie opsteld hef, is vanzölf het utgangspunt veur het beleid van het Huus van de Taol in 2023. Dizze eisen bint baseerd op het provinciale cultuurbeleid, zoas formuleerd in de Cultuurnota Drenthe veur de periode 2021-2024 met de naam 'Cultuur om te delen'.

Het provinciaal cultuurbeleid 2021-2024 kent twee neie accenten:

- **Briede toegankelijkheid:** de previncie wil een cultuurklimaat ontwikkelen dat veur een bried publiek en veur een briede groep 'makers' interessant is, dat zuch nusselt in de samenleving.
- **Samenwarking:** de previncie wil nog meer samenwarken met gemienten, de noordelijke partners en aandere overheden.

In het provinciale cultuurbeleid 2021-2024 blef de provincie zuch richten op drie invalshoeken:

- 1) **Cultuur en maatschappij:** de previncie wil dat zoveul meugelk mènesen dielen kunt in wat Drenthe an kunst en cultuur te bieden hef. Het möt veur elkenien toegankelijk wezen, genog variatie bieden en veur elkenien een stee bieden.
- 2) **Cultuur en arfgoed:** de previncie wil de verhalen van Drenthe over het leven van gistern, vandaag en mörgen vertellen en zichtbaar maken. Dizze verhalen moet professionals en amateurs oet allerhaande disciplines inspireren um tot boeiende neie verhalen en plannen te kommen.
- 3) **Cultuur, economie en ruimte:** de previncie wil cultuur as gids en inspiratiebron gebroeken um de grote maatschappelijke opgaven met vörm te geven. Zo valt te denken an de energietransitie, klimaatadaptatie en krimp.

Wij bint der wies met dat de Provincie Drenthe in heur cultuurnota het volgende zeg: 'Voor het Huus van de Taol is het van belang te weten dat de provincie de bewustwording van de meerwaarde van de streektaal wil bevorderen. Streektaal verbindt mensen: met elkaar en met de streek waar ze wonen.' Veur oes is dit de basis van het wark daw doet. Wij vindt het mooi en goed dat de Provincie dat ook zo zöt. De oetwarking van de Cultuurnota via het Programma van Eisen naor het warkplan veur 2023 is der dan ok iene waar het Huus van de Taol hielemaol achter stiet.

In het Programma van Eisen hef de Provincie Drenthe de volgende producten en wèensen vermeld:

1. Informatieverstrekking aan culturele organisaties en instellingen, particulieren en overheden;
2. Organisatie van culturele activiteiten en evenementen;
3. Vraaggestuurde ontwikkeling van streektaal educatieve projecten;
4. Verzorging van publicaties over en in de Drentse taal;
5. Streektaalmuziek

Dizze onderwerpen bint utwarkt in de hoofdstukken vief tot en met acht van dit warkplan.

Op landelijk en Europees niveau is hoofdstuk II van het Europees Handvest veur regionale taolen en taolen van minderheden leidend. Het belangriekste daoroet:

- *De erkenning dat regionale taolen culturele riekdom zien laot;*
- *De eerbiediging van het geografisch gebied van elke regionale taol of minderheidstaol;*
- *De noodzaak van vastberaoden optreden um regionale taolen te bevördern en te bescharmen;*
- *Het anfietern van het gebruik van regionale taolen (mondeling én schriftelijk, in het openbare en persoonlijk leven);*
- *Het beholden en ontwikkelen van baanden en culturele betrekkingen tussen taolgroepen;*
- *Passende vörm en middeln veur onderwijs over en bestudering van regionale taolen bint op alle niveaus neudig;*
- *Meugelijkheden bieden de taol te leren;*
- *Bevördern van studie en underzuuk van regionale taolen an universiteiten;*
- *Bevördering van internationale oetwisselingen;*
- *Het vortnimmen van elke vörm van achterstellen van de regionale taolen;*
- *Het kweken van begrip over en weer tussen taolgroepen.*

Op 10 oktober 2018 is het covenant veur meer landelijke erkenning, stimulering en waardering veur het Nedersaksisch in Zwolle undertiekend. Hiermet is de licht hogere vörm van erkenning van het Nedersaksisch- *erkenning 2plus* – der dan eindelijk kommen. Met name *SONT* (= de overkoepelnde organisatie veur het Nedersaksische taolgebied van Nederland: **Streektaol Organisaties Nedersaksisch Taolgebied**) hef daar samen met overheden in Noordoost-Nederland zien best veur daon. Hierbij mag ok de veurtrekkersrol die de Provincie Drenthe jaorenlang speuld hef, niet vergeten worden.

Vanzölf zal het Huus van de Taol metwarken an de uitvoering van het covenant en het meerjaorenprogramma, zoas wij al jaoren een veurtrekkersrol vervult um in de maande met de aandere streektaolinstituten op te trekken. Wij vindt dat der meer uutstraling veur het Nedersaksisch as groter taolgebied kommen möt. Wij bint er dan ok slim wies met dat de Provincie Drenthe in het neie cultuurbeleid aal jaor € 30.000 vrij mak veur mandielige Nedersaksische prejecten.

3. ORGANISATIE

Het Huus van de Taol is een kleine organisatie die in de leste jaoren veul veraanderingen kend hef op het gebied van personeel. Dat brengt ok met zuch met dat het team dat er nou zit, veur een diel nog kennis en ervaring an het opbouwen is. Aj daorbij optelt daw een grotere toename van het wark ervaart as gevolg van oes neie beleid, waarin we meer zichtbaarheid in de butenwereld creëert, dan is het niet verwonderlijk daw as organisatie een grotere warkdruk ervaart. Umdaw het belangriek vindt um oeze opdracht goed uut te voeren, hef het bestuur daarom besleuten daw in 2022 en 2023 tiedelijk uitbreiden gaot op het gebied van streeктаolverdieping. Zo kriegt de metwarkers meer lucht um te doen waar ze veur annummen bint, kriegt vraogers rapper antwoord en kuw ok meer underzuuk naor het Drèents doen. Hierveur hef het bestuur vanuut de bestemmingsreserves geld vrijmaakt.

Naost de beroepskrachten hew gelukkig de beschikking over een groot vrijwilligersnetwerk dat veur oes een bult wark verzet. Hier moew wal bij zeggen dat ok wij markt dat het vandaag de dag een stuk stoerder is um an vrijwilligers te kommen. En ze vervolgens ok an boord te holden.

As kleine organisatie is het veur het Huus van de Taol slim belangriek um veul samen te warken met aandern. Dat was altied al zo en dat veraandert niet.

1.1 Algemien

Het Huus van de Taol hef een prima stee in het gemientehoes van Midden-Drenthe. Wij zit centraal in Drenthe, waardeur we veur elkenien in de previncie goed bereikbaar bint. De gemiente Midden-Drenthe is een goeie hoesbaos die veul faciliteiten böd en alle wenselijke ruimtes hef.

1.2 Personele ontwikkelingen

Op 1 november 2022 zöt het personeelsbestand van het Huus van de Taol der zo oet:

1. Renate Snoeijing	directeur	32 uur p.w.
2. Arja Olthof	streektaolfunctionaris	32 uur p.w.
3. Roelie Koobs	eindredacteur	24 uur p.w.
4. Bert Rossing	oetgever	36 uur p.w.
5. Rosalien Sattler	metwarker receptie/administratie	22,5 uur p.w.
6. Jan Regtop	hoofd administratie	28 uur p.w.
7. Amber Tieck	streektaolfunctionaris	32 uur p.w.

Arja Olthof hef nog olderschapsverlof en warkt in 2023 effectief 24 uur p.w. De uren van Amber Tieck (contract op projectbasis tot febrewari 2024) wordt financierd vanuut reserves die vrijmaakt bint.

4. DRENTS AS UNDERDIEL VAN HET NEDERSAKSISCH

As taol stiet het Drents niet op zuchzölf, maor is het een underdiel van het Nedersaksisch, dat in Nederland en Duutsländ praot wordt. In een koppel Duutse ‘Bundesländer’ is het Nedersaksisch zölfs under diel drei van het Europees Handvest veur minderheidstaolen erkend. Dat is niet in alle dielstaten van oeze oosterburen gebeurd. Ok in Nederland is de erkenning van het Nedersaksisch under diel drei der niet kommen, ondanks meer as twintig jaor lobbywark. Het is bleven bij erkenning under diel twei. Gelukkig is der in 2018 het covenant bijkommen (zie ok bladziede 8 en hierunder). Daormet wordt nog een keer veur het voetlicht bracht dat het Nedersaksisch – en daormet dus ok het Drents – slim weerdevol is.

Het *Huus van de Taol* vindt al jaoren dat de oorspronkelijke taol van Grunning, Drenthe, Overiessel, Veluwe, Achterhoek, de Stellingwarven en Urk méér mandielig oetdragen worden möt. Op veurspraak van het *Huus van de Taol* bint op dit gebied initiatieven ontplood.

4.1 Covenant Nedersaksisch veur meer landelijke erkenning

In 2015 is dudelk worden dat de Nederlandse regering en het parlement niet metwarken zult an de erkenning van het Nedersaksisch in Nederland under diel drei van het Europees Handvest veur minderheidstaolen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wol wal tot een positief risseltaot kommen, umdat ze de weerde en de positie van het Nedersaksisch inzöt. Der mus naor een volweerdig functioneren van het Nedersaksisch in de regio’s streefd worden. De minister vun ok dat landelijke stimulering van

het Nedersaksisch van weerde weden kan veur het functioneren van de gewestelijke en lokale democratie.

SONT en de Provincie Drenthe – as vertegenwoordiger van de Nedersaksische overheden – bint in gesprek bleven met het Ministerie van BZK met as risseltaot dat er een convenant opsteld weur, waormet het Nedersaksisch meer landelijke erkenning, stimulering en waardering kregen hef. Op 10 oktober 2018 is het convenant undertiekend. An de oetvoering en het daarbij heurende meerjaorenprogramma warkt het *Huus van de Taol* vanzölf geern met.

4.2 Samenwarking in Nedersaksisch verband

Het *Huus van de Taol* vindt het gloepends belangriek, dat het Nedersaksisch as compleet taolgebied ok veur het voetlicht komp. Alle varianten bint underdiel van die overkoepelnde taol en wij bereikt te weinig as alle previncies op heur eigen eilandtie zitten blieft. Wij moet met mekaar ok zien laoten daw underdiel van het Nedersaksisch bint en dat de erkenning van die taol – of het nou diel twee of drie of twee met convenant is – ok écht wat veurstelt.

Daor wiw as samenwarkende Nedersaksen der ok veur zörgen dat er een mandielige Leerlijn Nedersaksisch veur het basisonderwies uutrold wordt over het hiele gebied

In 2023 gaow in elk geval:

- In een zo groot meugelk diel van het Nedersaksische taolgebied de *Wiesneus* verspreiden. Veurlopig koers we op:
 - Drenthe: 25.000 exemplaren
 - Grunning: 5.000 exemplaren
 - Achterhoek: 5.000 exemplaren
 - Stellingwarven: de Stellingwarven gaot dit jaor veur het eerst mitdoen an de *Wiesneus*. Daor biw natuurlijk wies mit! Daor hoop wij 3000 exemplaren te verspreiden
 - Spietig genog hebt de collega's in Overiessel oes veur 2023 weten laoten dat ze dielname een jaor overslaot in verbaand met de organisatieveraandering waar ze middenin zit.
- De Meertmaond – Streeктаolmaond in het hiele Nedersaksisch taolgebied samen nog beter op de kaart zetten.
- Pilot veur de Leerlijn Nedersaksisch (Onwies) van de grond kriegen in minimaol drie Nedersaksische gebieden, zodat er ok een structureel anbod veur het basisonderwies is en dat in het hiele gebied hetzölfde is.

5. INFORMATIEVERSTREKKING AN CULTURELE ORGANISATIES EN INSTELLINGEN, MEDIA, PARTICULTIEREN EN OVERHEDEN

5.1 Promotiegerichte informatieverstrekking

De onschatbare weerde van de Drèentse cultuur- en gebruikstaol, as underdiel van het Nedersaksisch, bewaken en anfieteren is de hoofddoelstelling van het *Huus van de Taol*. As streektaolinstituut biw der slim wies met dat lu aal positiever over het Drèents bint, zoas de leste jaoren te zien is en zoas ok blek oet het underzuuk van het Drents Panel van febrewari 2018. An de aandere kaant maak wij oes zörge over de actieve beheersing van de streektaol under jongern. Hopelijk leidt de positieve grondholding samen met oeze inspanningen tot meer actief gebroek van de streektaol, ok deur jong volk.

Het *Huus van de Taol* döt er alles an um de successen die we al boekt hebt wieder oet te bouwen. Daornaost prebeer we um het Drèents op neie manieren in de markt te zetten, met neie producten en een aandere communicatiemiddeln. De baanden mit de gemeenten wordt deur oeze streektaolambassadeurs regeld, maor in 2021 en 2022 hew ervaren dat het welkom heten van neie bewindsliden met een broescursus ok mooie neie contacten oplevert.

Streektaol is volgens oes echt van dizze tied, Drèents is van elkenien, je kunt daor alles in en met zeggen. Meziek, teniel en schrieverij in de streektaol geeft een eigenheid die praktisch niet aans te bereiken is.

5.1.1 *Distributie van een actuele agenda van streektaolactiviteiten; veurtzetten van taolgerelateerde programma's/items op RTV Drenthe en in het Dagblad van het Noorden*

Ok in 2023 zal op oeze website altied goed zichtbaar een agenda met streektaolactiviteiten te zien weden op het thoesblad. Die agenda is nou zo inricht, daj in ien oogopslag zien kunt waar de activiteit is en in wat veur categorie de activiteit valt. Hier plaots wij ok al het neis dat met het Drèents van doen hef. Waar het kan zorg wij derveur daj je as gebruiker geliek anmelden kunt veur activiteiten.

Deur veur eigen activiteiten de drömpel te verlegen um je an te melden is het sinds veurig jaor veur aal meer activiteiten meugelijk um je digitaal an te melden.

De nauwe samenwerkingen die der bint met *RTV Drenthe*, *ZO!34* en het *Dagblad van het Noorden* koester wij en zuw ok in 2023 beholden.

Met *RTV Drenthe* maak we weer het programma *LOOS!*, is der op zaoterdagmörge *Dwars deur 't Drents* in het radioprogramma *Hemmeltied* en daorbij is der op alle

dinsdagmorgen in het programma *Koffie en Keuveln* een *Drèents Kwartiertie*. In december zuw weer de verkiezing van het mooiste Drentse Woord doen. Ok gaow veur de Meertmaond weer een serie podcasts opnimmien veur de serie *Praot Drents met mij*.

Met het *Dagblad van het Noorden* hew een samenwerking op het gebied van de streektaolrubriek *Hier kom ik weg*. Wij ervaart dit as een plezierige samenwerking die het meugelk mak um in de kraant Drenten van verschillend pluimage an het woord te laoten over heur driefveren en wat ze precies doet in Drenthe.

Ok biw aal maond bij Omroep Assen te heuren met het lèeste neis over het Drèents. Dit wordt deur Bert Rossing of Streektaolambassadeur Hennie Enting daon.

5.1.2 *Het Drèents op verneiende wieze, via moderne communicatiemiddelen en deur verneiende producten in de markt zetten.*

Wij doet aal meer met social media en zörgt erveur daw aal beter zichtbaar bint. Ok de herkenbaarheid hew in 't oflopen jaor al vergroot.

End 2022 hew een begun maakt met Snapchat. Ofhankelijk van de risseltaten zuw kieken ow dit wieder uutbouwen kunt in 2023.

Ok gaow deur met de Drèentstalige podcast *Praot Drents met mij*, die aw samen met RTV Drenthe maakt. Hier kuw op een leegdrempelige manier een grote groep in anraking brengen met het Drèents. Ok is een diel van die groep veul jonger, as daw met aandere activiteiten bereikt.

5.2 Informatiedienstverlening & loketfunctie

Elkenien kan een beroep doen op de deskundigheid van de metwarkers van het Huus van de Taol. Met raad en daod staow overheden, burgers, instellingen en bedrieven bij. Met de aandere streektaolinstituten in het Nedersaksisch taolgebied, Friesland en Limburg underhol wij goeie contacten en over en weer staow mekaar half waar dat meugelk is.

5.2.1 *Goeie veurlighting over en ontsluting van de Drentse taal en cultuur in Drenthe*

Oeze website www.huusvandetaol.nl gef op een overzichtelijke manier hiel veul informatie over de Drèentse taol as underdiel van de Drentse cultuur. Dizze website is nooit hielemaol klaor, want der wordt constant an oetbreiding van de inhold warkt, zodaw de bezukers zo volledig en zo actueel meugelk vertellen kunt over oeze prachtige taol. Niet allén is er een bult te lezen over de Drentse taol, wij zet der ok aal meer audio- en videomateriaal op, zodat het Drents ok te heuren is. Dat is vanzölf het allerbelangriekste veur een taol, daj heurt hoe e klinkt en daj daor gevuul bij kriegt.

Ok de website www.wiesneus.nl (die we binnen het project *Drents en Duuts in het onderwijs* met de pabo van *NHL/Stenden Hogeschool* in Emmen maakt hebt) reikt kinder, olders én leerkrachten speulenderwies het Drents an. Het lesmateriaal wat daar op stiet is op thema rangschikt. Alle jaoren komt er ien of twee neie thema's bij. Sowieso is der in de meertmaond ien thema koppeld an tidschrift Wiesneus, waar ok concrete lessuggesties in een lesbrief bij heurt. Ok die kunt leerkrachten vinden op www.wiesneus.nl.

Niet allén het antal bezukers op een website is hierbij een goeie indicatie, het giet veural ok um de tied die ze op de website blijft, want die gef an oj interessante inhoud maakt hebt veur je doelgroep en in oes geval dus over het Drèents.

5.2.2 *Bevörderung van deskundige ondersteuning en begeleiden van doelgroep(en) deur advisering en informeren van overheden, burgers, (provinciale) instellingen op het gebied van cultureel arfgoed en educatie in Drenthe op het gebied van het Drèents.*

De metwarkers van het Huus van de Taol wordt vaak um hulp vraogd. De vraogen bint hiel verschillend. Het kan gaon um vraogen over het Drents, vertaolingen, vraogen van scholieren of studenten veur hulp bij een onderzoek of spreekbeurt, nuum maor op. Lu die een streektaolige invulling an een evenement geven wilt, weet oes goed te vinden met heur vraogen. Wij kriegt vraogen over woordbetiekenissen of over de taol zölf, der wordt vraogd naor gegevens van schrievers en zangers. Het giet vaak ok um vertaolings van kôrte stukkies tekst zoas teksten van geboortekaorties, oetneudigingen, condoleancekaorten of kinderverhalen veur de schoelkraant. Veul vraogen komt binnen via e-mail of social media.

Wij vindt het belangriek dat der vlot en adequaat reageerd wordt. Mensen huuft nooit lang te wachten op een reactie van oeze kaant: binnen 48 uur kunt ze reken op antwoord of een aandere vörm van reactie, bijveurbeeld aw meer tied neudig bint um tot een bevredigende ofwikkeling van de vraog te kommen.

Ien gek kan meer vraogen as dat zeuven wieze taolmèensen beantwoorden kunt. Aw der even niet oet komt, prebeer we via oes netwerk tot een goeie beantwoording te kommen. Ok doew wal ies een oproep in de media.

5.2.3 *Digitaliseren en digitaal beschikbaar stellen van Drentse tidschriften en boeken.*

De wereld wordt aal digitaler, ok de Drentse wereld. Het Huus van de Taol giet daorin met en dat doew geern, want wij verneemt de veurdielen van digitalisering dagelijks in oes wark.

Op het moment van schrijven van dit plan biw nog aal met Biblionet Drenthe gangs um fondsen te vinden veur het project *Luusterboek*. Waorbij het de bedoeling is um schrieverij op een leegdrempelige manier bij de mèensen in huus te kriegen. Deur

körte verhalen, verhalen en gedichten inspreken te laoten, wordt de doelgroep veur de Drèentse schrieverij daormet ok helderop groter.

Wieder zuw in 2023 ok weer een koppel boeken umzetten naor e-books, al hew ondanks de Coronacrisis gien grote verschoevingen zien in de ankopen van e-books.

5.2.4 Doen/begeleiden van taolwetenschappelijk onderzoek en de risseltaoten hiervan bried oetdragen en promoten.

In de loop van 2022 is een begun maakt an het project Heksen en Blauwvarven, waarveur alledaagse Drèentse woorden en uitdrukkingen verzaameld worden um weer vanneis veur het voetlicht bracht te worden. Vanof het begun hef het doel van dit project veul positieve reacties ontvangen.

De risseltaoten van dit onderzoek zullen u.a. gebruikt worden um een naoslagwark op te stellen. Dit naoslagwark sluit wat deurzuukbaarheid angiet goed an op het document met warkwoordvervoegingen, dat in 2022 wieder verbeterd is. Daornaost zullen de risseltaoten een samenwerking met het Drents Archief umzet worden in een educatief project veur groep 7/8 van het basisonderwies, en klas 1/2 van het veurtgezet onderwies.

Daornaost kunnen der naor anleiding van de risseltaoten van het onderzoek lezingen geven worden rondum het project Heksen en Blauwvarven.

Der kommen ok alle jaoren neie digitaolkaorten bij. De teller stiet nao 2022 op 360, en ok in 2023 zal dit antal weer met twintig neie woorden gruien.

5.2.5 Vertaolwark

Het is belangriek dat de Drèentse taol zichtbaar en heurbaar is. Veur veul mensen is het Drèents veural een taol veur informeel, mondeling gebruik. Het lezen en het schrieven van de streektaol is evenwal niet zo stoer, maor dan möt het wal vaak en veul zichtbaar weden. Wij juicht het dan ok toe as instellingen, bedrieven, overheden, organisaties heur publicaties ok veur een diel in de streektaol publiceert. Wij zegt dudelk *veur een diel*, want Drèents en Nederlands staot naost mekaar. Het kan niet zo weden dat het ien het aander oetslöt.

Umdaw zo eigenwies bint, daw denkt daw aordig nuver vertaolen kunt, kan veur vertaolwark een beroep op oes daon worden. Veur non-profitorganisaties doew dat gratis. Commerciële instellingen betaalt veur het overzetten naor het Drents € 0,15 per woord.

Behalve dat mensen via het veulvuldig zien van het geschreven Drents het woordbeeld opbouwt, is dit vertaolwark belangriek umdat organisaties, overheden,

enz. zo zien laot dat ze de streektaol hoog hebt. Hier gaow in 2023 onverminderd mit deur.

5.2.6 *Verzörgeren van lezingen ten behoeve van veurlichting over en ontsluting van de Drentse taol en cultuur.*

Metwarkers van het *Huus van de Taol* geeft lezingen, gastlessen en warkwinkels. De vraag is meesttieds redelijk stabiel; umdebij de twintig maol in 't jaor wordt metwarkers van het *Huus van de Taol* vraogd. De instanties en organisaties waar aw op bezuuk mugt wordt aal diverser en daorin nim wij zölf ok het initiatief, deur bijveurbeeld veur neie politici een broescursus te geven. Wij gaot er vanuut daw dit in 2023 ok weer doen kunt.

5.2.7 *Bijhouden en vergroten van het bereik en gebroek van het Drents Letterkundig Documentatiecentrum (DLD)*

In het *DLD* is het Drèents letterkundig arfgoed underbracht. Umdebij 350 schrievers en meziekmakers hebt der een plekkie in kregen. Aal week wordt neie artikeln toevoegd. In 2023 gaow stoadigiesan deur met het inventariseren en catalogiseren van het anwezige materiaal. Met al dat wark bint aal week een paar vrijwilligers een dagdiel in de week gangs.

Wij blijft het *DLD* under de aandacht van het pebliek brengen. Dat pebliek bestiet oet underzokers, studenten, scholieren, leden van historische verenigen, gemienten en wie der wieder ok maor belangstelling hef. Met bronnen oet het *DLD* verzörcht het *Huus van de Taol* publicaties, u.a. veur de eigen website.

In 2018-2019 is warkt an het digitaliseren van het *DLD*. In de naozummer van 2019 is dit belangrieke diel van het *DLD* veur het grote publiek beschikbaar kommen. Met de overgang naor de neie website in mei 2020, is keuzen veur het nóg beter inzichtelijk én zichtbaar kriegen van het digitale *DLD*. Die is nou prominent anwezig in de website. Hiermet hew een veul groter bereik. In 2023 gaow in kaart brengen wat de meugelkheden bint um het *DLD* an te vullen met de documenten van de leste drei jaor.

5.2.8 *Bibliotheek van het Huus van de Taol*

Het boekenbezit van het Huus van de Taol is opneumen in een digitale catalogus. Neie ankopen en oetgaven van Het Drentse Boek kunt daorin gemakkelijk een plek kriegen. Mensen kunt bij het Huus van de Taol de catalogus deurzuken en boeken inzien. Zo ondersteunt de bibliotheek de informatiedienstverlening in het algemien en van het *Drents Letterkundig Documentatiecentrum* van het Huus van de Taol in 't biezunder.

De bibliotheek wordt deur een vrijwilliger bijhouden. Ze is der um de twee week een dagdiel um neie oetgaves in te voeren en um de bibliotheek op örder te holden.

5.2.9 Warkgroep Drèentstaolige kerkdiensten

De Warkgroep Drèentstaolige Kerkdiensten wil in 2023 wieder gaon op de weg die vanof 2007 bij het Huus van de Taol volgd is (en daorveur al hiel lang bestun). De acht leden van de warkgroep komt elf maal in het jaor ien dag bij mekaar in het *Huus van de Taol* um de ontwikkelingen en evt. neie ideeën te beproten en um wieder te gaon met vertalen. In twee groepen wordt an het umzetten van biebelteksten in het Drèents warkt. Oetgangspunt is de taol van Börk en Beilen.

Het jaor 2022 was een vruchtbaar jaor, mit wal drie neie uitgaves: de Psalms en de biebelboeken Ezechiël en Daniël.

De liedgroep vertaalt liederen op een zodaonige manier naor het Drèents, dat ze in de eredienst gebruikt worden kunt. In 2023 wordt meer liedteksten naor het Drèents overzet, die dan op termijn weer toevoegd wordt an de grote hoeveulheid Drèentstaolige kerkliedern die al via internet beschikbaar bint. De biebelgroep warkt an het boek Exodus. En Jennie Lambers-Niers zal in 2023 Samuel I en II vertaald hebben.

De warkgroep blef bekendheid geven an kerkdiensten in de streeктаol, waarin ok leden van de warkgroep veurgaot. Der wordt oetgaon van umdebij vieftien tot twintig diensten in 't jaor, waarvan vier deur Radio Drenthe oetzunden wordt. Publicaties hierover verschient regelmaotig in de kerkbladen en de regionale kranten.

6 ORGANISATIE VAN CULTURELE ACTIVITEITEN EN EVENEMENTEN

Ien van de mooiste dingen die aw doen kunt um het Drèents an te fietern, is het organiseren van culturele activiteiten en evenementen. We kunt er dan op oet um het Drèents te laoten zien en heuren.

Net as aandere culturele instellingen biw in 2020 en 2021 op dit vlak flink raakt deur het Corona-virus en hew spietig genug het grootste diel van oeze activiteiten en evenementen ofblaozen moeten. In 2022 hew zachiesan weer meer oet stro zetten kunt. En wij gaot er vanoet daw in 2023 weer 'gewoon' al oeze activiteiten doen kunt.

6.1 Meertmaond-Streektaolmaond

Meertmaond-Streektaolmaond is dé themamaond veur de promotie van de streektaol. Met de geweldige hulp van streektaolambassadeurs, streektaolvrijwilligers en aandern kan het Huus van de Taol geweldig veul doen. En gelukkig bint er ok aandere organisaties die van alles veur en over het Drèents organiseert, zeker in de meertmaond. Wij waren der slim wies met daw ofgelopen jaor weer zölf de boer op kunden en niet meer ofhankelijk waren van digitale middeln.

Gemienten doet vaak wat met het Drèents, dat kan op eigen initiatief of deurdat ien van oeze streektaolambassadeurs ze anfietert. Gemienten kunt altied een beroep doen op de beroepskrachten of streektaolambassadeurs um tot een schiere invulling te kommen.

Vanzölf prebeer we in de media aandacht te kriegen veur de streektaolmaond. Der komp een grote streektaolpuzzel in het *Dagblad van het Noorden* en samen met *RTV Drenthe* zal LOOS!, de streektaolquiz organiseerd worden. Ok zuw de *Streektaolstrieden* in meert 2023 weer organiseren.

6.2 Streektaolevenementen

Het *Huus van de Taol* prebeert organisaties, overheden, enz. an te fietern um streektaol een stee te geven op culturele evenementen en festivals. As ze dat doet, doe wij oes best zo goed meugelk van dienst te weden um tot een nuver programma te kommen.

6.3 Drentse quizen

In 2022 hef der weer een slim succesvolle Drentse taolquiz in het *Dagblad van het Noorden* staon. Veul mensen hebt metandaon en der kwamen veul positieve reacties. Het *Dagblad van het Noorden* wil dizze succesvolle taolquiz ok in 2023 geern weer in de kraant hebben.

In 2022 kun TV-quiz LOOS! gelukkig weer deurgaon, en dat leverde een mooie samenwerking met RTV Drenthe op. In 2023 komp LOOS! terug, maor niet in meert. Het wordt verplaatst naor juni, zodat in meert de aandacht op de politiek richt worden kan. In meert gaow dan de oproep doen veur neie kandidaten, zodat LOOS! wal an de Meertmaond verbonden blef. Het Huus van de Taol mak veur LOOS! umdebij vierhonderd vraogen en is bij de opnames as vraagbaak anwezig.

Ok in verscheiden gemientes prebeer wij een zogenuumde *Streektaolstried* te organiseren.

6.4 Activiteiten veur jongern

Praoten over taol kan niet geliek reken op veul interesse bij jongern, hoewel ze hiel drok bint met taol. Taol wordt aal meer iets dat heurt bij identiteit. Wij markt dat er nog altied een bult jongern slim groots bint op Drenthe, de Drèentse taol en cultuur. Maor deurd dat ze 't gemiddeld zo drok hebt met heur eigen leven, hebt ze gien structurele aandacht veur het Drèents .

Vanzölf hebt jongern de toekomst en moew zörge daw ze op die ien of aandere manier wal het Drèents metgeeft. De kaans daw ze bereikt in de uren dat ze niet op schoel zit of an 't wark bint, is niet zo groot. Dan hebt ze 't veural drok met heur eigen leven. De grootste kaansen hew, wat oes angiet, in de categorie 12 tot 18 jaor. Die gaot nog hen schoel en daor aandacht veur het Drèents zien te kriegen. Niet veur niks röp de Raad van Europa Nederland op um meer te doen veur regionale taolen; het Nedersaksisch möt meer aandacht kriegen in lesprogramma's. Het Nedersaksisch möt, net as het Limburgs, een studievak worden an de universiteit en in alle laogen van het onderwijs meer aandacht kriegen (bron: *Dagblad van het Noorden* 24/09/2020). Op schoelen komp binnen Burgerschap en talentontwikkeling aal meer stee veur eigen invulling deur leerkrachten. En dat Drents daor ok bij heurt, dat is veur oes helder. In 2022 was der een pilot in het programma van talentontwikkeling op het *Roelof van Echten College* in Hoogeveen. Daor is zes weken lang Drèents geven. Nao de evaluatie van de lessen en het materiaal (dat op Nedersaksisch niveau ontwikkeld is) mut dat leiden tot een koppel modules veur Drèents in het veurtgezet onderwijs die in 2023 beschikbaar wordt. Deur op schoelen het contact te leggen met jongern kan de verkenning naor taol in de leefwereld boeten het onderwijs een stappie wieder kommen.

Streektaol in de openbare ruimte hef onze aandacht en daor moew in 2023 de vertaalslag zien te maken mit het bereiken en samenwarken met een jongere doelgroep. In 2022 is het project Heksen en Blauwvarven begund. In de basis is dat het ophalen van woorden, maor in

2023 gaow de boer op um die woorden in ansprekende projecten terug te laoten komen, bijveurbeeld in samenwerking mit het *Drents Archief* in een educatief project.

6.5 Ienakterfestival Kört & Goed 2023

In meert 2022 kun het ienakterfestival *Kört & Goed* niet deurgaon. Gelukkig leef we nou in een aandere tied en hew in 2023 het veerde ienakterfestival *Kört & Goed*. Met drei veurrondes in Zeijen, Noord-Slien en Runerwold. De finale is dizze keer in theater De Tamboer in Hoogeveen. De 12 dielnimmende tenielgroepen wordt anfieterd um neie Drentse tenielstukken te gaon speulen. Daorveur hew in 2020 de meerdaagse cursus ienakterschrieven organiseerd. In de zummer van 2023 hoop we een tournee met de beste ienakters langs de openluchttheaters - of aandere kleine podia - te regeln.

6.6 Tenielfonds

Veur het anfietern van het Drèents in tenielstukken is der het tenielfonds. Het *Huus van de Taol* hef een groot aantal Drèentstaolige tenielstukken. Het giet um kwalitatief goeie stukken, die um wat veur reden dan ok niet bij de reguliere uitgevers te laande kommen bint. Dat is jammer. Drèentstaolig teniel is een belangrieke drager van de taolcultuur. Ienmaol in 't jaor vertel wij alle Drèentse toneelverienings welke stukken wij hebt. Wij gebroekt marktconforme priesen, wij wilt bestaonde oetgeverijen niet in de wielen rieden. Het geld daw vraagt veur de opvoeringsrechten, giet volledig naor de schriever.

In oes tenielfonds heb wij u.a.: blijspellen, ienakters, kluchten, klassieke stukken, damesteniel, kienderteniël, kerststukken. In alle genres bint stukken beschikbaar. Schrievers kunt neie stukken bij oes anbieten.

Een kleine redactie, bestaonde uut twee prominenten van de Drèentse tenielwereld, beoordeelt de stukken. In 2020 hef de ienakterschriefcursus tien neie tenielstukken opleverd. De tenielverienigings van Drenthe hebt hierover bericht had en der bint verscheiden tenielclubs die een stuk opvraagd hebt. Ok in 2023 zet we het fonds open veur neie Drèentse tenielstukken.

6.7 Koester Drenthe

In 2022 hew samen met *Drents Landschap*, *K&C*, *Drentse Historische Vereniging* en Jan van Ginkel een mandielige vrijwilligersdag organiseerd. Doel van dizze dag was um vrijwilligers oet verschillende disciplines met mekaar in contact te brengen, van mekaar leren te laoten en lichtkaans neie samenwerkingen te initiëren. Veur 2023 biw van plan dit weer te doen, maor dan veur een nog grotere doelgroep vrijwilligers.

7 Vraaggestuurde ontwikkeling van streektaoeducatieve projecten

Het Huus van de Taol hef een roem aanbod op het gebied van educatieprojecten en onderwijsmaterialen, dat ok in 2022 weer uutbreid is met prachtige dingen. Denk an het tidschrift *Wiesneus*, dat deur schoelen positief onthaald is. Naost een digitaal thema bint er ok vertalingen emaaft van liedties uut de bundel Het Jaor Deur in de streektalen van Grunning, Overiessel en de Achterhoek. Een mandielige neie anwinst is ook een digitale lesbrieft en Dreintse veurleesfilmmpjes as alternatief veur het fysiek veurlezen. In 2023 komp de *Wiesneus* vanneis uut, veurzien van een digitale lesbrieft.

Op de pabo van NHL/Stenden hef Drents een vaste plek in het curriculum, binnen de module Taal en Identiteit. As gevolg daarvan warkt pabostudenten an nei (digitaal) lesmateriaal dat ze in een dagdeel Drents op een schoel gebruikt. Daornaost hoop wij in 2023 een korte cursus an te bieden in Emmen, vrij toegankelijk veur pabo-studenten. Hier koomt old en jong mekaar dan tegen, want de cursus is te volgen deur wie dat mar wil.

In 2023 gaow oeze wensen, de meugelijkheden, de kosten én de subsidiemeugelijkheden veur meer digitaal les- en cursuswark op de riegoe zetten en der zo rap as kan met gangs. Binnen de docentengroep bint er in elk geval kartrekkers die metwarken wilt an een digitale module van de Moi-cursus.

In 2021 en 2022 hebt een koppeltie docenten anegeven te willen stoppen. Der is verlet an neie docenten en um oes docentenbestand oet te breiden (of in elk geval op peil te holden), gaow in 2023 een neie docentencursus op poten zetten.

7.1 Cursussen veur groten

Oj nou in Drenthe geboren bint of der pas twei dagen woont: Drenten met verschillende achtergronden hebt belangstelling veur de Drentse taol en cultuur. Aal meer Nei-Drenten wilt geern meer weten over heur neie leefumgeving. Zij vörmt een belangriek diel van de groep cursisten. In 2022 is de neie Dieper deur Drenthecursus veur het eerst geven in Hollandscheveld. De reacties daarop waren positief. Ok in aandere plaotsen zal dizze cursus in 2023 geven worden. In 2023 gaow de Drenthecursus aans vörmgaven, zodat die beter anslöt bij de behoeften van dizze tied. Acht aovenden bint veur veul lu vaak wat lastig vrij te maken, daarom wordt de neie Drenthecursus zes lessen. Het bestaonde materiaal wordt daarveur met een koppeltie docenten umbatterijd tot eenangepast cursusboek.

7.1.1 Broescursus

Der is veul belangstelling veur lezingen en broescurssusen, waarin cursisten ien aovend op een schiere en underholdende wieze les kriegt. Veur elkenien die daor belangstelling veur hef is dizze beschikbaar. Ok wordt dizze cursus mangs geven as opmaat naor een *Moi-* of *Drenthecursus*.

7.1.2 Moi-cursus

De Moi-cursus is oonze korste cursus, in drei aovends leer ie meer over Drenthe en het Drents. In 2022 is dizze cursus een paar keer egeven en meer onder de andacht van de zittende groep docenten ebracht. Nao een eerste evaluatieronde is de cursus licht anepast in 2022 en kan het materiaal weer toekomstbestendig mit naor 2023.

7.1.3 Drenthecursus

Een cursus van acht aovenden van umdebij twee uur, dizze wordt het miest geven. Cursisten leert hier over taol en cultuur, toespitst op de variant Drents oet de eigen omgeving. De cursus is beschikbaar in alle varianten van het Drents, veur alle varianten is der ok een docent beschikbaar die daorbij passende lessen geven kan. Veur dizze cursus wordt al meer dudelijk dat meinsen minder tied besteden wilt of kunt an een cursus. In 2022 hew een koppeltie vrijwilligers bereid evunden mit te warken an een revisie van het materiaal. In 2023 maak wij der een cursusboek van 6 lessen van.

7.1.4 Dieper deur Drenthe

In 2021 hef *Dieper deur Drenthe* een herziening had. Het aantal lessen is van negen naor zes terugbracht, umdat zo'n lange cursus aal minder cursisten trök. In dizze cursus gaot cursisten dieper in op de taol en cultuur. Ok dizze cursus wordt beschikbaar maakt in alle zeuven varianten van het Drents. In 2022 bint er in totaal 4 varianten startklaor. Begun 2022 is der een pilotcursus in Hollandscheveld west en evalueerd. Het neie materiaal was veur docenten goed bruukbaar. In 2023 hope wij ok dizze cursus geregeld weer te geven.

7.1.5 Spellingcursus

In vief lessen van twee uur leer ie hoe de Drentse spelling in mekaar zit. Op de verneide website stiet naost *Drentse spelling in vogelvlucht* ok het warkboek van *Speulen met Spellen*. Geïnteresseerden kunt dit boekwark op eigen gelegenheid deurwarken um kennis te nemen van de Drentse spelling. In 2022 is dizze cursus in Dwingel en in Beilen egeven. Veur de spellingcursus kuw op dizze manier geïnteresseerden die lang op een wachtliet staot toch bedienen.

7.2 Veurschoelse educatie

Binnen de veurschoelse educatie wordt veurlezen en biw beschikbaar veur maotwark deur oeze vrijwilligers. Op www.wiesneus.nl kunt de jongsten terecht veur 'speulenderwies Drents'.

7.3 Basisonderwies

U.a. via *Compenta* gaow in 2023 oes anbod arfgoededucatie beter in het underwies landen laoten. Elke basisschoel in Drenthe kan met streektaol an het wark. Dat kan ien les weden, een lessenserie of structureel binnen het curriculum. In anloop naor het project Heksen en Blauwvarven hef het Huus van de Taol de samenwerking met o.a. het Drents Archief ezöcht um verneind lesmateriaal veur het Drents te ontwikkelen.

Wij bint er wies mit daw in 2022 benaderd bint deur schoelenkoepel Kits Primair, zij wilt een structurele plek veur Drents in heur leerlijn. In 2022 was daor een pilot veur en in 2023 gaow daor wieder mit an de gang.

Op www.wiesneus.nl is thematisch materiaal in het Drents beschikbaar. Wij warkt daor in 2022 ok an: der komt twee neie thema's en daorbij wordt het tidschrift *Wiesneus* as bron veur ien thema gebroekt. In 2022 is dat gebeurd deur het thema *In Beweging* op de website te zetten, waarbij een digitale lesbrieft en twee Nedersaksische kienderliedties een plek op de website kregen. Online en in aandere media wordt dit veur het voetlicht ebracht.

7.3.1 Veurlighting

Het is mooi dat wij schier lesmateriaal hebt, maor van groot belang is hierbij veurlighting. Der is gelukkig aal meer belangstelling veur meertaoligheid, waor de streektaol ok underdiel van is.

In 2021 is het kwartaalbericht veur het underwies vervangen deur actiever beleid op social media en kôrte lijnen naor het basisunderwies. Vanuut het warkveld kwam de reactie dat links wal in een interne neisbrief komt, maor dat een apart document vaak blef hangen bij een info-adres en niet bij de docenten komp. Onze streektaalfunctionarissen hebt zitting in het bestuur van Levende Talen Nedersaksisch, um daormit ok an veurlighting en informatieveurziening te doen.

In 2023 gaow der weer op oet um veurlighting te geven. Dat gebeurt deur lezings, social media, underwiesbijenkomsten en lessen an ankommende leerkrachten op de pabo. Een mooi gegeven is daorbij de samenwerking mit *NHL/Stenden*, waor Drents een vaste plek in het curriculum veur de pabo hef.

7.3.2 Streektaoleducatie as underdiel van erfgoededucatie

Streektaol past prima binnen erfgoededucatie. Daorveur zuuk wij in 2023 ofstemming met *Compenta*, umdaw derveur zörge wilt dat het Drents een vaste stee kreg in het cultuurunderwies in het primair underwies.

7.3.3 Lesmateriaal

In de ofleupen jaoren is der een bult materiaol online beschikbaar maakt. Via www.wiesneus.nl kan elkenien online toegang vinden tot dit materiaol. In 2022 is besleuten de indieling van dizze website een grote onderholdsbeurt te geven in 2023. Het is de bedoeling dat een neie indieling de website intuïtiever en deurzuukbaarder maakt.

In veurgaonde jaoren is der een bult oet stro zet veur het basisunderwies. Veul van dat materiaal is ok digitaal beschikbaar, in 2020 kwam bijveurbeeld een groot diel van de

mappen *Krummels* op www.wiesneus.nl. Dat is nou leesbaar én (slim belangriek) te belustern. Ok het materiaal van *Jamero* en *Het Jaor Deur* en de lessencyclus *Echt Waor? Echt waor!* is daor terug te vinden. Wiedder kwam der in 2022 weer een nei thema bij: *Dreumen*.

As underdiel van het veurlezen was der in 2022 weer een prachtig tidschrift *Wiesneus*. Deurdat nog niet iederiene het anduurde um de deur lös te zetten of as veurlezer op pad te gaon was het veurleesproject ofgelopen jaor nog niet wat het mus wezen. Wel is de *Wiesneus* deur de vrijwilligers rondbracht en bint er schiere veurleesfilmpjes terug te vienden op www.wiesneus.nl. De veurbereidingen van de *Wiesneus* van 2023 bint al begund. Ok ankommen jaor is het weer een Nedersaksische oetgave. Net as in 2022 komp der ok een online thema met een lesbrief. Zo kan *Wiesneus* het hiele jaor deur gebruikt worden op schoelen.

7.3.4 Onwies – Leerlijn Nedersaksisch

Samen met de aandere Nedersaksen hew een opzet maken laoten veur een mandielige Leerlijn Nedersaksisch. *Onwies* is een veurstel veur een lesmethode Nedersaksisch veur het basisunderwies. Tot nou toe ziew namelijk dat er grote interne variatie is op het gebied van lesmateriaal, dat de kwaliteit en de niveaus van bestaonde materialen hiel arg wisselnd is en dat docenten vaak nog koldwatervrees hebt as het giet um de streeктаol.

Onwies slöt goed an bij hooffrequente thema's en wettelijke kerndoelen van het OCW en is net zo ienvoldig as bestaonde lesmethoden Nederlands, Fries, Engels of Duuts.

Daor waar meugelijk zuw gebruik maken van bestaond materiaal en dat zuw anvullen met nei materiaal inclusief audio en filmpjes.

Onwies wordt leegdrempelig, hef kant-en-klaor en thematisch materiaal en slöt an bij gangbare thema's en doelen.

7.3.5 Ontwikkeling in samenwerking met de PABO

Naor anleiding van het lopende samenwerkingsproject met NHL Stenden, wordt der binnen de PABO opleiding andacht besteed an betrekking van het Drèents in het underwies. In 2022 binnen as gevolg hiervan mooie neie lesmateriaolen ontwikkeld. In 2023 wiw met dizze studenten actiever an de gang met de actieve beheersing van het Drèents en hopen we dat hier weer mooie neie lesmateriaolen uut kommen.

7.3.6 Kört wark op schoelen

Drents as underdiel van het Nedersaksisch zul oet het oogpunt van culturele riekdom en vanoet taolig oogpunt een vaste stee binnen het underwies hebben moeten. Helaas is het nog niet zowied. Gelukkig weet schoelen oes te vinden en kuw ze van advies veurzien waar neudig. Daor gaow in 2023 mit deur.

7.4 Veurtgezet underwies

7.4.1 Algemien

Benaom in de bovenbouw van het basisunderwies en binnen het leergebied Burgerschap op het veurtgezet komp der meer interesse veur het Drèents. Wij blijft preberen um het

veurtgezet onderwijs in contact te brengen met de streektaol, leerkrachten weet oes aal meer te vinden.

In 2022 was der een pilot met een methode Drents, die uut een Nedersaksische samenwerking tot stand komp. In 2023 mut dit leiden tot een aantal bruukbare modules veur bijveurbeeld docenten Nederlands, Burgerschap en/of Maatschappijleer. Naost het ontwikkelen van dit lesmateriaal blief we gastlessen anbieten.

7.4.2 Kört wark op schoelen

Schoelen die het Drents onder de aandacht van kiender wilt brengen, zuw naor vermogen hölpen. Net as in het basisonderwijs zuw ok veur veurlichting klaorstaon waar dat kan. Körtlopende prejecten past hier ok in.

7.4.3 Lesmateriaal

Der is feitelijk maor weinig materiaal veur het veurtgezet onderwijs. Vanoet de samenwerking op Nedersaksisch gebied ontstaat mooie dingen, bijveurbeeld lesmateriaal veur het veurtgezet onderwijs. Deur het umzetten Grunneger materiaal komp der ankommen jaor een eerste opzet van een methode Drents veur het veurtgezet onderwijs. Nao evaluatie kuw op die manier hapklaor materiaal anbieten veur het veurtgezet onderwijs.

7.5 Middelbaar onderwijs

Veur het MBO is een module streektaol ontwikkeld van drei lessen van anderhalf uur. Die kuw as gastles anbieten op het MBO. Daornaost wiw het wark van de collega oet Overiessel, die *Streektaal in de Zorg* as gastles anböd ok veur het Drents gebroeken. Josine Loeven schreef in heur rapport *Als je plat kunt praten, moet je het niet laten* al hoe belangriek het is um in u.a. de zorg de taol van de klanten te praoten. Ok gaow in 2023 kieken hoe aw de Achterhoekse oetgave veur streektaol in de zorg naor het Drents kunt umbatterijen.

Hier biw wal slim ofhankelijk van eenlingen en individuen die het belangriek vindt um streektaol veur het voetlicht te brengen. Maor as dat de opmaat is naor meer is dat een goed begun. Wij blieft het in elk geval preberen.

7.6 Hoger beroepsonderwijs

De band met de pabo van NHL/Stenden Hogeschool in Emmen is nog aal hiel goed. Via het lectoraat Meertaligheid en Geletterdheid blef een stee geven an het Drents binnen het onderwarp meertaolig onderwijs. Dizze samenwerking hef al meerdere weerdevolle producten in de vörm van materiaal opleverd. In 2023 gaow hiermet deur en wiw nog dieper op de materie ingaon: kommend jaor hew as mandielige doelstelling de studenten nóg actiever met Drèentse taolbeheersing in contact te brengen. Ok wiw bij NHL een Moi-cursus op poten zetten waar studenten anschoeven kunt veur nóg meer Drents.

8 Publiceren in het Drents en over Drenthe

Uitgeverij *Het Drentse Boek* verzorgt en ondersteunt binnen het Huus van de Taol meinsen en organisaties die te maken hebt mit het uitgeven van boeken en publicaties in Drenthe en het stimuleren van het Dreints.

In 2020 vierde *Het Drentse Boek* zien veertigste verjaordag. Wij kunt dus rustig over oonszölf zeggen dat wij roeme ervaring hebt op het gebied van uitgeven van boeken en tiedschriften.

Wij zuukt contact met aandere uitgevers, culturele instellings en verenigings as der meugelijkheden bint um meer meinsen in contact te brengen mit de Dreintse schrieverij.

8.1 Stimuleren um over en in de Dreintse taal te publiceren

Deur het uitgeven van boeken en tiedschriften in de Dreintse taal komp de geschreven taal onder het volk en dat mak zichtbaar wat der meugelijk is in het Dreints. Het kan weden dat de Dreintse taal as voertuug wordt gebruikt en de verhalen vertelt, of dat de taal op zich onderwarp is van het boek of de publicatie. Verschillende groepen wordt benaderd um in de Dreintse taal te schrijven:

- journalisten en columnisten die schriefft veur tiedschriften en publicaties (o.a. *Zinnig*)
- schrievers veur het schrijven van belletrie, literatuur, mar ok liedteksten
- leerlingen en studenten die veur heur opleiding Dreintse teksten schriefft (poëzie bijv.)
- studenten, onderzoekers, die wetenschappelijk onderzoek doet naor de Dreintse taal en in die taal publiceert
- naodrukkelijk zuken naor projecten waar meugelijk een rol veur de streektaal kan weden

8.2 Publiceren van boeken in of over het Dreints, waarvan tenminste twei ok digitaal beschikbaar bint veur de e-reader

Zoas in 5.2.3 angeven, is der nauwelijks vraog naor e-boeken van het Huus. Hier hew het in een overleg met de previncie in 2019 ok over had. In coronatied (2020/2021) hew de e-boeken toch weer ies extra in de belangstelling zet. Um reden dat de boekhandels veual dicht waren en het volk veual thoes bleef. In 2022 bint de boeken *De Hunzeman* van Leny Hamminga en *Dwaalstroom* van Ria Westerhuis ok as e-boek maakt.

In 2022 hew elf boeken oetbracht. Meer as in een gewoon jaor. In 2022 kwamen der ok veul manuscripten waoras wij in coronatied niks met kunden. In 2023 wil we niet meer as negen boeken oetgeven.

Veur 2023 bint in veurbereiding:

-	<i>Grafgift</i>	Anne Doornbos	Thriller (nr.3)
-	<i>Gedichtenbundel</i>	Willem-Tjebbe Oostenbrink	Gedichten
-	<i>Gedichtenbundel</i>	Chris Canter	Gedichten
-	<i>Verzamelbundel</i>	Marga Kool	Gedichten/körte verhaolen
-	<i>Fransje Piepelaar 2</i>	Leny Hamminga	Jeugdboek
-	<i>De Drentse vlaggenhijers</i>	Vera Vos en aandern	human interest /
onderzoeksjournalistiek

In saomenwarking met Stellingwarver Schrieversronte:

-	<i>Appèl Jongelui</i>	Cees van der Velde	Roman

8.3 Kwaliteitsbevörderung van Drèentse publicaties

Bij het begeleiden van schrievers wordt rekenschap holden met ervaring en ambitie en literaire kwaliteit.

- Schrievers die al meerdere publicaties op heur naam staon hebt en literaire ambities hebt kunt heur materiaal sturen naor het tidschrift *Roet* of zij kunt een manuscript inlevern dat deur de manuscriptenwarkgroep beoordeeld wordt of het voldoende kwaliteit hef um as boek uutgeven te worden. Dizze boeken wordt in het fonds van *Het Drentse Boek* opnomen en verkocht.
- Schrievers die begunt met schrieven in de streektaol kriegt individuele coaching en kunt nao verloop van tied metdoen met de schriefwarkgroep van het *Huus van de Taol*. Heur wark kan, as het voldoende kwaliteit hef, opnomen worden in het tidschrift *Zinnig* en in bloemlezings of samengestelde bundels enz.
- Schrievers die een manuscript uitgeven wilt dat niet goedkeurd wordt deur de manuscriptenwarkgroep, of die zölf een boek produceren wilt, kunt ondersteuning kriegen bij het maken van een boek in eigen beheer. Het belang van het *Huus van de Taol* / de streektaol is dan dat de spelling in elk geval goed is en dat er een zekere kwaliteitswaarborg is. Ok bij Nederlandstaolige uitgaves in eigen beheer, over een Drèents onderwarp, kunt de samenstellers / schrievers gebruik maken van oeze kennis van het produceren van een boek. In 2023 stiet nog gien eigen beheer boek op de rol.

8.4 Het bereik van neie doelgroepen anfietern, en dan met name kinder en jongern

- Deur het veurlezen op de basisschoelen in de streektaalmaond komt kinder in anraking met de Drèentse taol.
- In 2023 wordt gien nei Drents kinderboek uitgeven. Prugelie van 2022 lig der nog um an kinder in de meertmaond veur te lezen. Dat kun in 2022 niet deurgaon. Het boek is ok het bedankedo veur alle veurlezers.
- In het tidschrift *Zinnig* is elk nummer vuld mit een pagina veur kinder.
- Veur de Dikke week van de Nedersaksische schrieverij wordt in 2023 middelbare schoelen anfieterd um de jongern an taolwedstrieden met te laoten doen.

8.5 Bieden van een leegdrempelig podium an Drèentse schrievers. Begeleiding (ankommende) schrievers, promotie- en presentatieactiviteiten

Het Huus van de Taol organiseert activiteiten um zo een podium te bieden an (ankommende) Drèentse schrievers.

8.5.1 Taal an Taofel

In Dwingel en Noord-Slien wordt op veer zundaogen in 't jaor een programma anbeuden dat bestiet uut poëzie, proza, muziek en lekker eten. Veurnamelijk in de streektaal

De organisatie van *Taal an Taofel* is in handen van een vrijwilligersteams van 6 personen. Het *Huus van de Taol* ondersteunt en begeleidt dizze vrijwilligers.

8.5.2 Roetcafé

De redactie van het Drèents literair tidschrift *Roet* organiseert aal jaor in november het Roetcafé. Drèentse schrievers kriegt hier letterlijk een podium um uut eigen wark veur te draogen. In 2022 is het Roetcafé oflast, umreden dat het op dezölfde dag was as het populaire poëziefestival in Gelselaar. In 2023 komp der wel weer een Nedersaksisch Roetcafé. Sinds 2021 zit het Roetcafé in de *Dikke week van de Nedersaksische schrieverij*.

8.5.3 Externe organisaties

Het *Huus* is aal jaor actief op zuuk naor aovends waoras het Drèents anfieterd worden kan. Zo is der ok in 2022 een aovend saomen met de bibliotheek in Beilen west. Hier traden Drentse schrievers en muzikanten op. Ok in 2023 wiw dit doen.

De Literaire Hemel is een literaire aovend in *De Amer* in Amen. Daor perbeert het *Huus* ok Drèentse schrievers in te kriegien.

Zomerzinnen is een literair underdiel van het Festival der Aa. Ok daor is overleg over um Drèentse schrievers een podium te bieden.

De saomenwarkende Nedersaksische streektaolorganisaties hebt niet allen overleg over de *Wiesneus*, maor ok over de *Dikke week van de Nedersaksische schrieverij* in november.

Verlienen van technische (correctiewark en spellingsuniformering), organisatorische ondersteuning an Drentse schrievers

- Het wark van alle schrievers die materiaal anlevert bij het *Huus van de Taol* veur een publicatie wordt redigeerd en corrigeerd.
- Redigeren en controleren van inhold en taal gebeurt deur de redacteur.
- Corrigeren van de spelling gebeurt deur ien van de leden van de Warkgroep Correctie die bestiet uut veer vrijwilligers.
- Dizze vrijwilligers warkt samen ok an het inventariseren van een antal onderdelen van de Drentse spelling mit as doel het veur schrievers zo makkelijk meugelk te maken de Drentse spelling te hanteren.
- Schrievers die der belangstelling veur hebt kunt mitandoen an de schriefwarkgroep van het *Huus van de Taol*. In dizze schriefwarkgroep wordt het wark van mekaar bespreuken en kriegt de schrievers een theoretische opfrisser. Ok Nedersaksische schrievers van boeten de pervindie kunt metandoen.

8.6 Bieden van een platform veur schrievers van Drèentse literatuur: proza, poëzie, liedteksten, enz.

Het Huus van de Taol nemp initiatief veur activiteiten waoras Drentse schrievers bij betrökken bint of anhaken kunt. Zij kunt participeren deur het anlevern van gedichten of verhalen veur boeken, brochures of panelen bijveurbeeld. Mar ok kunt zij optreden:

- Bij literaire activiteiten bijv. *Taal an Taofel*, de *Literaire Hemel* of het *Roetcafé* veurdragen en/of vertellen over heur schrieversschap.
- Bij projecten van verschillende organisaties zoas: *Drents Landschap*, *Kunst en Cultuur Drenthe*, *Drents Museum*.
- Bij culturele aovends van verenigings of organisaties zoas: *Vrouwen van Nu*, vrijwilligersaoevends, mantelzorgdagen.

Deur het anbieten van cursussen en workshops kriegt schrievers gelegenheid heur vaardigheden en talenten te vergroten.

8.8 Project Luusterboek.nl

Op het moment van schrijven van dit plan biw drok gangs met Biblionet um te kieken ow het veur mekaar kriegt um Drèentstaolige schrieverij (gedichten, kôrte verhalen en langere verhalen) um te zetten naor gespreuken Drèents (audio). Um op dizze manier een veul grotere doelgroep te bereiken met de prachtige producten uut de Drèentstaolige schrieverij.

9 Streektaolmeziek

9.1 Promotie

Der wordt anholdend tied investeed in het zo goed meugelk anfiern van de streektaolmeziek. Wij doet oes best een goed netwerk op te bouwen en te underhouden. Dat netwerk betiet oet tekst- en liedtiesschrievers, muzikanten, aandere organisaties op cultureel gebied, streektaolorganisaties, media, pebliek, enzowieder. Dat giet diels op de 'olderwetse manier', maor ok via de digitale weg. Zo hew op oeze website een mooi overzicht stao van alle Drentstaolige artiesten en vanzölf blief we die in 2023 anvullen, wanneer der neie Drentstaolige artiesten opstaat.

Vanzölf promoot we het *Drèents Liedties Festival* van de stichting *Reur*, al hew daor zölf gien bemuienis meer met. Maor ok aandere activiteiten die der bint op het gebied van de streektaolmeziek draag wij een warm hart toe. In de agenda op oeze website nim we Drentstaolige optredens, waor we weet van hebt, ok met in de promotie. Datzölfde gebeurt op oeze socials.

Ok in oes tidschrift *Zinnig* hew geregeld andacht veur de streektaolmeziek. En op de website www.wiesneus.nl kuj prachtige Drèentse kinderliedties vinden.

9.2 Adviesfunctie

Organisaties en individuen klopt ok op meziekgebied geregeld um advies an bij het *Huus van de Taol*. Vanzölf viw dat mooi; het heurt bij oeze belangriekste taak. As wij met raad en daod bijstaan kunt, doew dat naor beste vermogen. As het giet um advies bij het samenstellen van een meziekaovend, keuze van artiesten, spellingcontrole, taoladvies e.d. bin wij prima in staat um de adviesfunctie oet te voeren. Binnen 48 uur handel wij de vraag of.

As der echt muziekinholdelijke raad vraogd wordt, kun wij niet aans as deurverwiezen naor aandere deskundigen, bijv. de lu van de meziwkargroep. Met het wegvallen van de functie van meziwkmetwarker heb wij dit specialisme niet meer in hoes. Ok in dit geval kreg de vraogsteller binnen 48 uur bericht.

9.3 Bibiotheekfunctie

As der neie muziek beschikbaar is wordt die deur oeze vrijwilliger opnummen in de algemiene bibliotheek van het Huus van de Taol. In 2023 wiw kieken hoe we daor op een aandere manier met umgaon kunt, zodat Drentstaolige muziek goed zichtbaar wordt binnen de activiteiten van het Huus van de Taol.

9.4 Meziekwerkgroep

Sinds een jaor of wat hew een meziekwerkgroep, die as doel hef um de Drèentstaolige meziek nog meer veur het voetlicht te brengen.

In 2020 bint daor de *Stoplochtsessies* oetrold, waarbij het de bedoeling was um neie, kôrte Drèentse liedties van bekende en onbekende muzikanten te kriegten. En RTV Drenthe har al garantie veur oetzending geven. Deur Corona is het oes spietig genug niet lukt um dit ok oet te voeren in 2020. We wilt in 2023 een nei meziekperject in de bieten helpen.

10 Onderzoek

Tegen het einde van 2022 is der een begun maakt aan de uitvoering van het project Heksen en Blauwvarven. Het doel van dit project is um alledaagse Drentse woorden en uitdrukkingen die dreigen verdrongen te worden deur een vernederlandst alternatief en te verdwienen, in kaart te brengen en weer vanneis leven in te blaozen. Dit wiw zo veul meugelijk variantspecifiek anpakken, zodaw een naoslagwark maken kunnen dat makkelijk deurzuukbaar is en overbrengen kan van old naor jong. Daornaost kan zu'n naoslagwark mooi ansluten op het warkwoordenproject, dat in 2022 verbeterd is op deurzuukbaarheid. De beide naoslagwarken zulden samen een schiere schriefhulp vörmen.

In 2023 hopen we wieder te gaon met het project, zodaw in het veurjaor van 2023 de eerste risseltaoten deurgeven kunnen an educatief metwarkers Karin Hovenkamp en Marga Renkema van het Drents Archief. Die zörge dat der bij dit project een educatief arrangement maakt wordt veur groep 7/8 van het basisonderwies, en klas 1/2 van het veurtgezet onderwies.

Naost het naoslagwark en het educatief arrangement binnen der in 2022 deur een klankbordgroep nog meer toepassingen bedacht veur de risseltaoten van Heksen en Blauwvarven. As de eerste doelstellings (het naoslagwark en het educatief arrangement) realiseerd binnen, wiw in 2023 de realisatie van de aandere meugelijkheden ok concreter verkennen. Daorbij kuj bijveurbeeld dèenken an het gebruik veur schriefworkshops, muziekworkshops en kunstprojecten.

Der kommen ok alle jaoren neie digitaolkaorten bij. De teller stiet nao 2022 op 360, en ok in 2023 zal dit antal weer met twintig neie woorden gruien.

11 Tot slot

An dit warkplan kuj wal zien daw bij het Huus van de Taol een grote ambitie hebt um met mekaar het Drèents nog beter op de kaart te zetten. En daw daorveur vanneis een bult activiteiten oet stro zetten gaot in 2023.